

České stopy ve Švýcarsku 2026

3. část

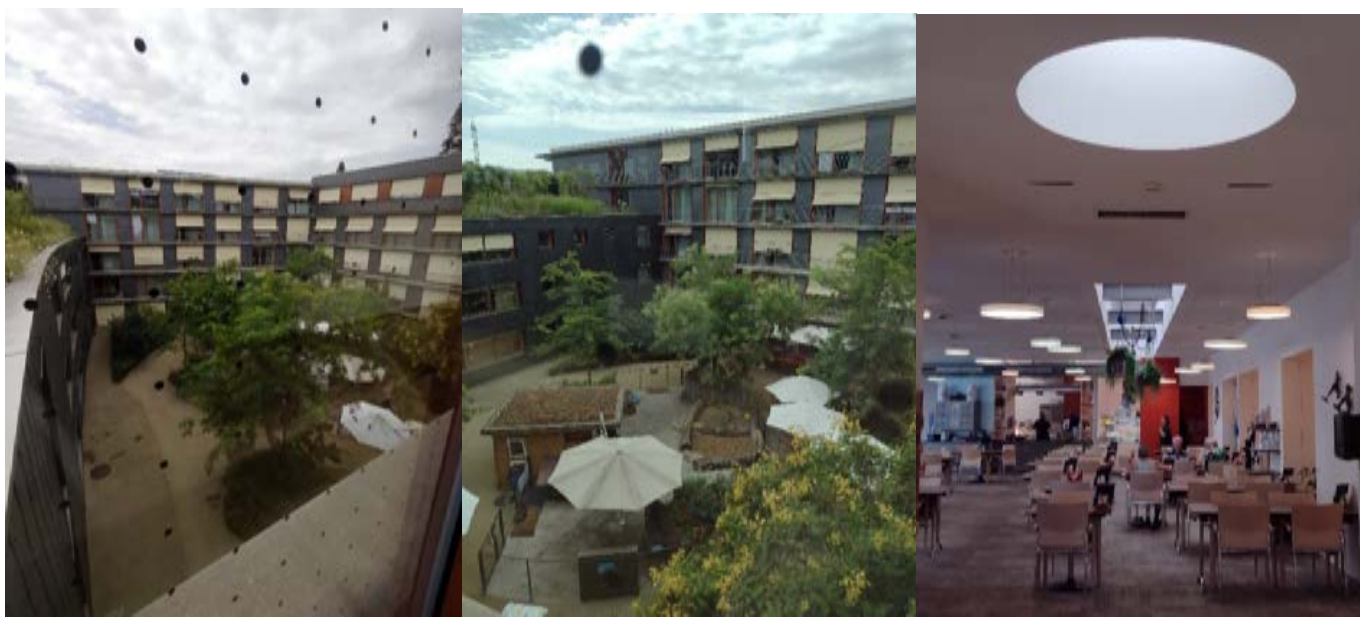
Oplatek v Basileji

Dalším architektem, za jehož vizionářským rukopisem jsme se do Švýcarska vydali, byl Jiří Oplatek. Tento významný tvůrce českého původu se narodil v roce 1944 v Brně, odtud po srpnových událostech roku 1968 emigroval do Švýcarska. Usadil se v Basileji, kde úspěšně vystudoval prestižní akademii a v roce 1978 tu založil vlastní architektonickou kancelář. Dlouhá léta působil také jako profesor na Vysoké škole architektury a stavebnictví v Muttenu.

Jeho dílo charakterizuje přísný strukturální racionalismus, jasná geometrie a nekompromisní konstrukční logika, kde má každý nosný prvek své nezpochybnitelné místo a opodstatnění. Podobně jako Ivan Kolečko, i Oplatek sází na absolutní materiálovou poctivost a surovost. Mistrovsky kombinuje pohledový beton, surovou ocel, sklo a masivní dřevo, které neschovává za omítky, ale nechává vyniknout jejich přirozenou texturu a stárnutí. Jeho objekty nejsou do prostředí vloženy násilně, nýbrž vždy citlivě reagují na topografii terénu, světelné podmínky a okolní zástavbu, se kterou vedou kultivovaný dialog. Oplatkova tvorba je prostá jakéhokoliv patosu nebo povrchního dekoru a skrze minimalismus forem dosahuje hlubokého vnitřního klidu a nadčasové prostorové poezie.

Naše cesta za jeho odkazem začala na předměstí Basileje, v městečku Münchenstein. Právě zde jsme navštívili jeho ranou a v odborných kruzích velmi oceňovanou realizaci malé dřevěné vily v zahradě. Tento drobný rezidenční objekt je dokonalým manifestem Oplatkovy architektonické filozofie. Vila je navržena jako subtilní, racionální dřevěný hranol, který se s neuvěřitelnou lehkostí usadil uprostřed vzrostlé privátní zeleně. Konstrukce z tmavého přírodního dřeva tvoří přísný geometrický rastr, do kterého jsou vloženy velké skleněné plochy. Ty stírají hranici mezi intimním interiérem a bujnou zahradou, takže příroda doslova prostupuje celým domem. Stavba nám v praxi ukazuje, že i na minimální ploše lze s omezenými prostředky stvořit velkolepou architekturu, která nabízí absolutní harmonii, funkčnost a hluboký vnitřní mír.

V Münchensteinu ještě navštívujeme Centrum pro seniory Hofmatt. Autorem této oceňované stavby a její celkové revitalizace je právě Jiří Oplatek se svým ateliérem Oplatek Architekten. Objekt, který vznikl původně pro oběti a zraněné po velkém vlakovém neštěstí, nyní slouží jako domov pro seniory a pečovatelské sanatorium, prošel pod Oplatkovým vedením rozsáhlou dostavbou a rekonstrukcí. Oplatek dokázal starší komplex citlivě otevřít v parteru, interiéry zaplavit měkkým světlem skrze prosklená atria i fasády a propojit život seniorů uvnitř budovy s přilehlou zahradou. Celý koncept tak dává zapomenout na sterilní nemocniční prostředí a klade důraz na lidskou důstojnost a klid.

Z Münchensteinu se naše cesta přesouvá přímo do švýcarské Basileje, kde okamžitě směřujeme k dalším realizacím Jiřího Oplatka. První z nich jsou bytové domy v Lange Gasse 84. Tyto objekty na sebe poutají pozornost svou nekompromisní, skoro až brutalistní estetikou. Oplatek zde vsadil na syrovost betonu, přísný strukturální rastr oken a výrazné geometrické členění fasády. Budovy se nesnaží maskovat svou hmotu, ale naopak ji rytmicky odhalují. Působí jako monumentální skulptury vložené do městské tkáně, které svou strohou kázní vyvolávají hluboký respekt a dokazují autorovu fascinaci pevnou formou a konstrukčním řádem.

Po intenzivním zážitku z architektury potřebují kluci pohyb. Zastavujeme v moderním skateparku nedaleko basilejského hlavního nádraží. Janek s Tobíkem okamžitě berou koloběžky a zhruba dvě hodiny brousí s naprostým elánem zdejší betonové překážky a rampy. My si mezitím sedáme do stínu, já otevírám novou knihu a pouštím se do čtení fascinujících rozhovorů s předním českým neurovědcem a psychiatrem Jiřím Horáčkem s názvem *Vědomí a realita*. Tato publikace je dobrodružnou výpravou do lidské mysli. Horáček v ní rozkrývá klíčová dilemata současné kognitivní neurovědy a psychiatrie. Zajímavě ukazuje, jak současná věda odpovídá na klíčové otázky jako: Jak může z čistě materiální, biologické tkáně mozkových buněk a synapsí vzniknout nehmotný, subjektivní prožitek vědomí? Jak si naše vědomí vybírá podněty z vnějšího světa? Horáček tvrdí, že vědomí je vlastně „mapou světa“, která však nikdy není totožná se krajinou. Reality se dotýkáme jen skrze filtry, které lze zásadně proměnit například duševní nemocí nebo psychedeliky. Velmi zajímavě otevírá problematiku identity vlastního „já“. Kdo vlastně jsme jako lidské bytosti? Horáček zpochybňuje pevnou neměnnost našeho „já“ a ukazuje, jak je naše identita evolučně podmíněná, dynamická a neustále konstruovaná nervovou soustavou za účelem testování chování v evolučním boji o přežití.

Když se kluci vyjezdí, zvedáme kotvy a přejíždíme k řece Rýnu k mostu Drei Rosen, kde Jiří Oplatek navrhl unikátní komunitní a sociální centrum. Tento objekt je brilantním příkladem sociálně angažované architektury. Stavba je vložena přímo do komplikovaného uzlu pod mostní konstrukci, čímž Oplatek geniálně využil zdánlivě mrtvý urbanistický prostor. Centrum funguje jako otevřený azyl a bezpečné útočiště pro místní menšiny, lidi na okraji společnosti i rodiny z okolních čtvrtí. Architektonicky kombinuje odolné, surové materiály s velkorysým prosklením, což celému vnitřnímu dění dodává transparentnost a pocit lidské důstojnosti.

Nedaleko odtud nacházíme absolutní poklad pro naše putování, naprosto unikátní uměleckou kolonii. Je složená z pestrobarevných lodních kontejnerů, neformálních komunitních barů, provizorních pódíí a tvořivých dílen. V samotném centru pulzující a drahé Basileje nabízí toto místo neuvěřitelnou svobodu. Lze zde totiž zcela legálně a zadarmo zaparkovat auto a přespat v něm. Kolonie žije alternativním, svobodným životem, který nám okamžitě připomene atmosféru faustovského squatu ve medicejské vile u Florencie. Sotva zastavíme, rodina se rozbíhá za svými zájmy. Janek mizí v dalším z místních skateparků, zatímco Matouš míří na venkovní work-outové hřiště. Právě tam prožívá nečekané setkání. Při cvičení potkává Čecha jménem

Nátan, který v Basileji spolu se svým bratrem založil vyhlášenou kavárnu s názvem Jan 315. Oba bratři jsou hluboce věřící evangelíci, kteří si však cestu k Bohu našli skrze zcela vědomě a osobně až v dospělém věku. Samotný název jejich podniku je přímým a hrdým odkazem k verši z Janova Evangelia 3:15: „...aby každý, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“ My s Terezkou, Rozárkou a Tobíkem mezitím v komunitním areálu oslovujeme místní sociální pracovníci. Chvilí s ní hovoříme o její nelehké, ale nesmírně naplňující práci s lidmi z periferie, o dynamice zdejší čtvrti a o tom, jak důležitou roli v integraci hraje právě Oplatkovo centrum u mostu. Po rozhovoru, kdy už odpolední žár dosahuje vrcholu, se jdeme zchladit o kousek dál na nábřeží přímo do proudů řeky Rýna.

Zdejší nábřeží funguje jako unikátní říční koupaliště, které je celosvětovým basilejským fenoménem. Město proměnilo břehy v pulzující pláž bez jakýchkoliv plotů či vstupného. Stovky místních obyvatel se zde rituálně svlékají, balí své oblečení do speciálních vodotěsných vaků ve tvaru ryby (tzv. *Wickelfisch*) a skáčou do silného říčního proudu. Necháávají se unášet proudem řeky skrze historické centrum města pod basilejskými mosty, zatímco ostatní odpočívají na kamenných terasách nábřeží. Tento neuvěřitelný obraz absolutní svobody, čistoty a propojení městského života s divokou přírodou nám dává pocit, že jsme se ocitli v dalším pozemském ráji.

Z alternativního kontejnerového přístavu podél Rýna se vydáváme hlouběji do basilejských ulic za dalšími Oplatkovými realizacemi. Naši cílovou adresou je Julia-Gauss-Strasse, kde nacházíme komplex tří bytových domů dokončených v roce 1993. Tyto tři bytové domy tvoří neuvěřitelně koherentní a urbanisticky vyvážený celek. Oplatek zde propojil svůj typický strukturální racionalismus s lidským měřítkem. Domy jsou charakteristické čistou, geometricky rytmizovanou fasádou, kde se střídají pevné, světlé plochy s velkorysími okny a lodžemi zapuštěnými do hmoty budov. Architekt zde dokázal, že i moderní městské bydlení může

vyzařovat klid, stabilitu a vysokou prostorovou kvalitu bez jakéhokoliv zbytečného dekoru. Stavby perfektně rámuji okolní prostor a vytvářejí mezi sebou intimní poloveřejné zóny, které přirozeně podněcují sousedský život. Právě ten cit pro sociální rozměr architektury nás na jeho díle silně upoutává.

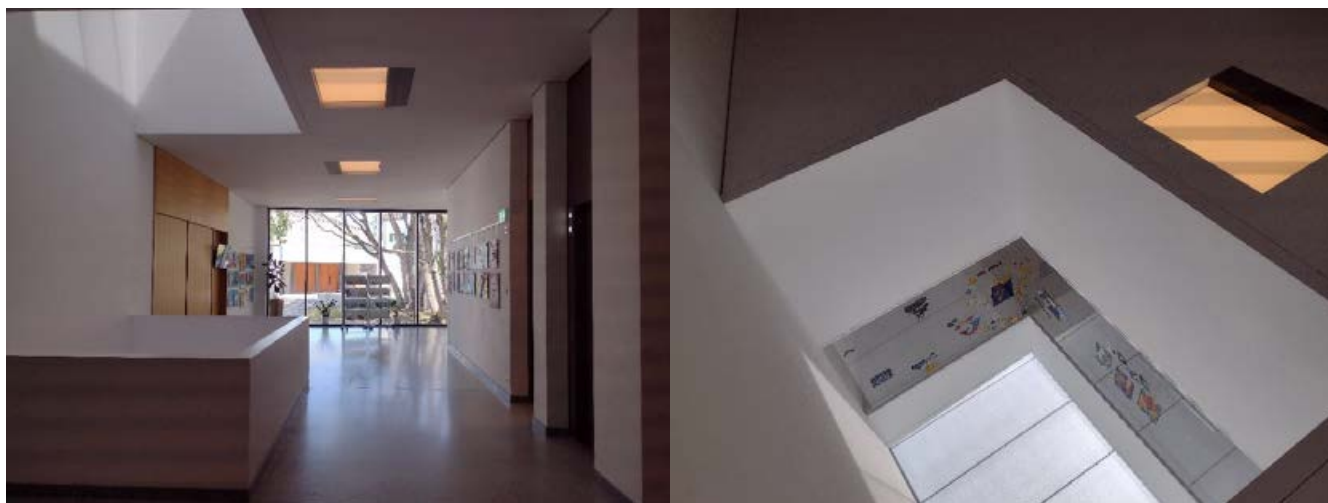
Nedaleko odtud objevujeme další architektonický drahokam, jedno z architektonicky nejprogresivnějších zdravotnických a pečovatelských zařízení ve Švýcarsku Alterszentrum Luzernerring. Autorkou tohoto výjimečného architektonického konceptu z devadesátých let je legendární basilejská architektka Silvia Gmür. Silvia Gmür patřila k absolutní špičce švýcarské poválečné moderny a stala se celosvětově uznávanou vizionářkou právě v oblasti architektury nemocnic, sanatorií a zdravotnických staveb. Dokázala radikálně proměnit chladný institucionální design ve vysoce humánní prostory. Silvia Gmür navrhla toto centrum s cílem zcela vymazat pocit, že člověk vstupuje do zdravotnického zařízení. Namísto nekonečných bílých chodeb a chladného světla vytvořila prostor, který mluví hřejivým lidským jazykem. Objekt se rafinovaně otevírá do parteru a klidného vnitrobloku. Komunitní zóny, kavárna i terapeutické místnosti splývají skrze velkoplošné prosklení s okolní zelení a terasami. Starší lidé a pacienti tak mají stálý vizuální i fyzický kontakt s přírodou a životem venku. Architektka zde mistrovsky pracovala s přirozeným denním světlem. Světlo přivádějí do hloubky budovy rafinované střešní světlíky a atria, která vytvářejí proměnlivou hru stínů na hladkých plochách pohledového betonu. Čisté betonové struktury a bílé stěny jsou v interiéru doplňovány precizně zvolenými akcenty z přírodního dřeva, což v lidech podvědomě vyvolává pocit bezpečí, klidu a hluboké prostorové harmonie.

Když procházíme okolní čtvrť, u jednoho domu narazím na krásné designové triko pro Rozárku, s cedulí „volně k rozebrání“. Radost z úlovku však rychle střídá úzkost. Tobíkovi se náhle a prudce rozjede vysoká horečka. Jeho dětský elán, který ho provázel celou Itálií i Švýcarskem, v mžiku mizí. Balíme se do auta a odjíždíme z Basileje směrem na Curych. Přespíme skrytí v záhybu lesa na louce nedaleko předměstí Schlierenu, kam míříme za posledním z velkých architektů, v jejichž stopách na této výpravě putujeme, za profesorem Miroslavem Šikem. Noc je tichá, protkaná obavami o Tobíkovo zdraví a šustěním listů nad střechou našeho auta, které se stalo našim putovním útočištěm.

V péči sv. Josefa a Miroslava Šika

Miroslav Šik je jednou z nejvýraznějších postav švýcarské i evropské architektonické scény přelomu 20. a 21. století. Tento švýcarský architekt a teoretik českého původu se narodil v roce 1953 v Praze jako syn významného reformního ekonoma Oty Šika. Po srpnové okupaci v roce 1968 s rodinou velmi dobrodružně emigroval do Švýcarska. V letech 1972–1978 vystudoval prestižní ETH v Curychu pod vedením italského mistra Alda Rossiho a světoznámých architektů Fabia Reinharta a Dolfi Schnebliho. V roce 1988 si v Curychu otevřel vlastní ateliér a v letech 1999–2018 působil jako řádný profesor na své domovské ETH Curych, kde zásadním způsobem ovlivnil celou generaci současných švýcarských architektů. V roce 2012 reprezentoval Švýcarsko na prestižním Bienále architektury v Benátkách. V Česku se mu dostalo uznání v r. 2024, kdy obdržel Cenu Ministerstva kultury ČR za přínos v oblasti architektury. V r. 2025 obdržel Prix Meret Oppenheim (Švýcarskou velkou cenu za umění), což je ve Švýcarsku vůbec nejstarší a nejprestižnější kulturní vyznamenání.

Miroslav Šik vstoupil do dějin architektury především jako zakladatel a hlavní teoretik směru zvaného analogická architektura. Tento koncept vznikl koncem 80. let jako radikální protipól k tehdy dominujícímu, chladnému high-tech minimalismu a dekonstruktivismu. Šik odmítá představu, že nová budova má být šokujícím, cizorodým objektem spadlým odnikud. Jeho stavby záměrně navazují na stávající prostředí. Nehledá však inspiraci v pompézních historických palácích, ale v obyčejné, každodenní architektuře švýcarských předměstí, obytných čtvrtí a průmyslových zón. Analogická architektura pracuje s principem „dėja vu“. Šik bere klasické stavební prvky, které máme podvědomě fixované jako symboly domova a stability (valbové střechy, klasicky členěná okna, tradiční proporce omítek), ale dává jim moderní, mírně posunutý význam. Výsledná budova působí na první pohled povědomě, jako by na místě stála odjakživa, ale při bližším zkoumání odhalí rafinované moderní detaily. Šikovy realizace jsou charakteristické svou pevnou, tělesnou hmotou. Rád pracuje s tlustými stěnami, barvenými betony, hrubozrnnými omítkami a masivním dřevem. Významným prvkem jeho tvorby je specifická, často zemitá barevnost (okrové, olivové, hnědé či tmavě červené tóny), která budovám dodává melancholický, ale nesmírně útulný a hřejivý charakter. Jeho tvorba je prostá jakéhokoliv elitářství a luxusního pozlátka. Šik staví pro obyčejný život. Jeho doménou jsou farní a komunitní centra, domovy pro seniory, školy a cenově dostupné bytové komplexy. Každý prostor navrhuje s hlubokým zřetelem k sociální funkci architektury, aby v lidech podněcoval pocit bezpečí, sounáležitosti a vnitřního klidu.

Ráno přináší okamžitou úlevu, Tobík je jako zázrakem úplně fit, horečka v noci vyvanula a on znovu překypuje nezkrotnou dětskou energií. Můžeme se tedy s lehkým srdcem vydat za naším posledními architektonickými cíli na švýcarské půdě. První stavbou, kterou v této oblasti navštěvujeme, je farní centrum sv. Josefa ve Schlierenu, které v roce 1993 dokončil právě profesor Miroslav Šik. Když k centru přicházíme, matně si z dokumentu Šumná města-Švýcarsko vybavuji, že v této instituci pracuje česká emigrantka jménem Marie. Zkoušíme štěstí a mačkáme zvonek u hlavního vchodu. V budově v té chvíli sídlí zhruba patnáct stálých zaměstnanců. Dveře se otevírají a zpoza nich nám s překvapeným úsměvem přichází vstříc právě ona – Marie Johnová. Setkání je okamžitě nesmírně vřelé. Marie nás s hrdostí provází celým komplexem a u toho si s námi velmi přátelsky a otevřeně povídá. Vypráví nám dojemnou historii vlastní rodiny. Její otec byl totiž v Československu po poúnorovém komunistickém převratu v roce 1948 na celé tři roky nespravedlivě vězněn za to, že roznášel letáky sociální demokracie. Lidská spřízněnost uprostřed Švýcarska se prohlubuje natolik, že nám Marie nakonec upřímně nabízí, ať k ní domů přijedeme všichni na návštěvu. Marie nám také detailně přibližuje samotnou architekturu místa. Místní kostel sv. Josefa a přilehlé farní centrum jsou učebnicovým manifestem Šikovy analogické architektury.

Marie nás také seznamuje se zajímavou osobností místního biskupa z Churu Joseph-Maria Bonnemain, který byl původním povoláním lékař a posléze nemocniční kaplan. Ačkoliv je součástí nechvalně známé organizace Opus Dei, proslulé svým konzervativismem, on sám se projevuje opačně. Například nechává ženy zastávat

všechny liturgické role, které církevní právo u takového obřadu ženám dovoluje a obhazuje i rozšíření těchto rolí. Oficiálně zrušil funkci diecézního exorcisty. Prohlásil, že ve většině případů lidé, kteří se domnívají, že jsou posedlí, prožívají psychické či duševní trauma. Podle něj tito lidé potřebují odbornou lékařskou pomoc, modlitbu a podporu, nikoliv rituál velkého exorcismu. Churská diecéze přitom byla v regionu známá tím, že exorcismy dlouho aktivně prováděla a přitahovala kvůli tomu lidi z ciziny. Jako jeden z mála moderních biskupů odmítl mít svůj osobní biskupský znak a erb. Při svém jmenování prohlásil, že znamení Kristova kříže mu plně stačí a nic jiného používat nebude. Více než dvacet let působil jako sekretář specializované komise Švýcarské biskupské konference pro vyšetřování sexuálního zneužívání v církvi. Patří k nejhlasitějším zastáncům absolutní transparentnosti a nulové tolerance vůči pachatelům. Když churská kapitula odmítla tři kandidáty na úřad biskupa, včetně Bonnemain, papež František zablokovanou situaci ukončil tím, že radikálně obešel veto kapituly a jmenoval Bonnemain napřímo ze své vlastní autority. Je skvělé tohle všechno slyšet. Církev podobně svěží vítr nutně potřebuje.

Kostel sv. Josefa ve Schlieren (1958–1960) je památkově chráněná, radikální modernistická sakrální stavba, která představuje špičkovou ukázkou švýcarské poválečné brutalistické architektury a práce s pohledovým betonem. Švýcarský architekt Karl Higi v tomto projektu opustil tradiční pravoúhlé schéma církevních staveb a vytvořil progresivní prostor zaměřený na komunitní vnímání liturgie. Celá hlavní loď kostela je navržena jako organicky tvarovaný, betonový monolit bez vnitřních podpůrných sloupů. Půdorys připomíná rozevřenou škebli nebo elipsu. Sedadla pro 450 věřících jsou uspořádána do segmentového oblouku (půlkruhu), který se bezprostředně přimyká k oltáři. Toto uspořádání bylo na konci 50. let nesmírně vizionářské, předběhlo reformy Druhého vatikánského koncilu, neboť stíralo bariéru mezi knězem a lidem. Interiér kostela je schválně držen v tlumeném šerosvitu. Světlo do prostoru proniká skrze pásy malých, individuálně tvarovaných oken, která navrhl slavný švýcarský umělec Ferdinand Gehr. Zářivá barevnost těchto skel (s motivem Nejsvětější Trojice) vytváří dramatický kontrast k chladným okrovým stěnám a šedomodré stropní klenbě. Kostel ve Schlieren byl pro Higiho natolik úspěšným konceptem, že téměř paralelně postavil jeho architektonické „dvojče“ v Basileji. Celý areál, obepínající tiché vnitřní nádvoří, působí jako bezpečné, tiché světské útočiště, které neodmítá okolní moderní čtvrť, ale naopak s ní harmonicky splývá a dává lidem pocit absolutního domova.

Venku mezitím propuká parný letní den, teploty prudce stoupají. Na osvěžení kupuji v místním obchůdku čerstvé borůvky a šťavnatý meloun, u Marie doplňujeme do lahví studenou vodu. Pak na její přímou radu sedáme do auta a přejíždíme kousek za hranice města do nedalekého, malebného údolí řeky Limmat, kde navštěvujeme starobylé ženské benediktinské opatství Kloster Fahr. Tento klášterní komplex z 12. století, který dodnes funguje jako historická enkláva kantonu Aargau uprostřed curyšského území, nás okamžitě vítá hlubokým sakrálním tichem. Hlavním cílem jsou zdejší nádherné venkovní fresky, které zdobí fasády historických klášterních budov a vnitřní stěny přilehlé kaple sv. Anny. Tyto pozdně barokní a rokokové malby uhranou svou neuvěřitelnou barevnou sytostí a jasem. Zobrazují detailní biblické výjevy ze života Panny Marie, svatého Benedikta a zástupů andělů, které jako by levitovaly na pozadí blankytně modrého nebe. Fresky jsou mistrovsky proluty s architektonickými prvky oken a portálů, takže celá fasáda působí jako živé, otevřené divadlo víry uprostřed rozkvetlých klášterních zahrad a vinic, ve kterých sklízíme blumy a hrušky. Sedíme ve stínu starých zdí, jíme hroznové víno a vnímáme, jak se v tomto bodě naše švýcarská architektonická pout' pomalu propojuje s věčností.

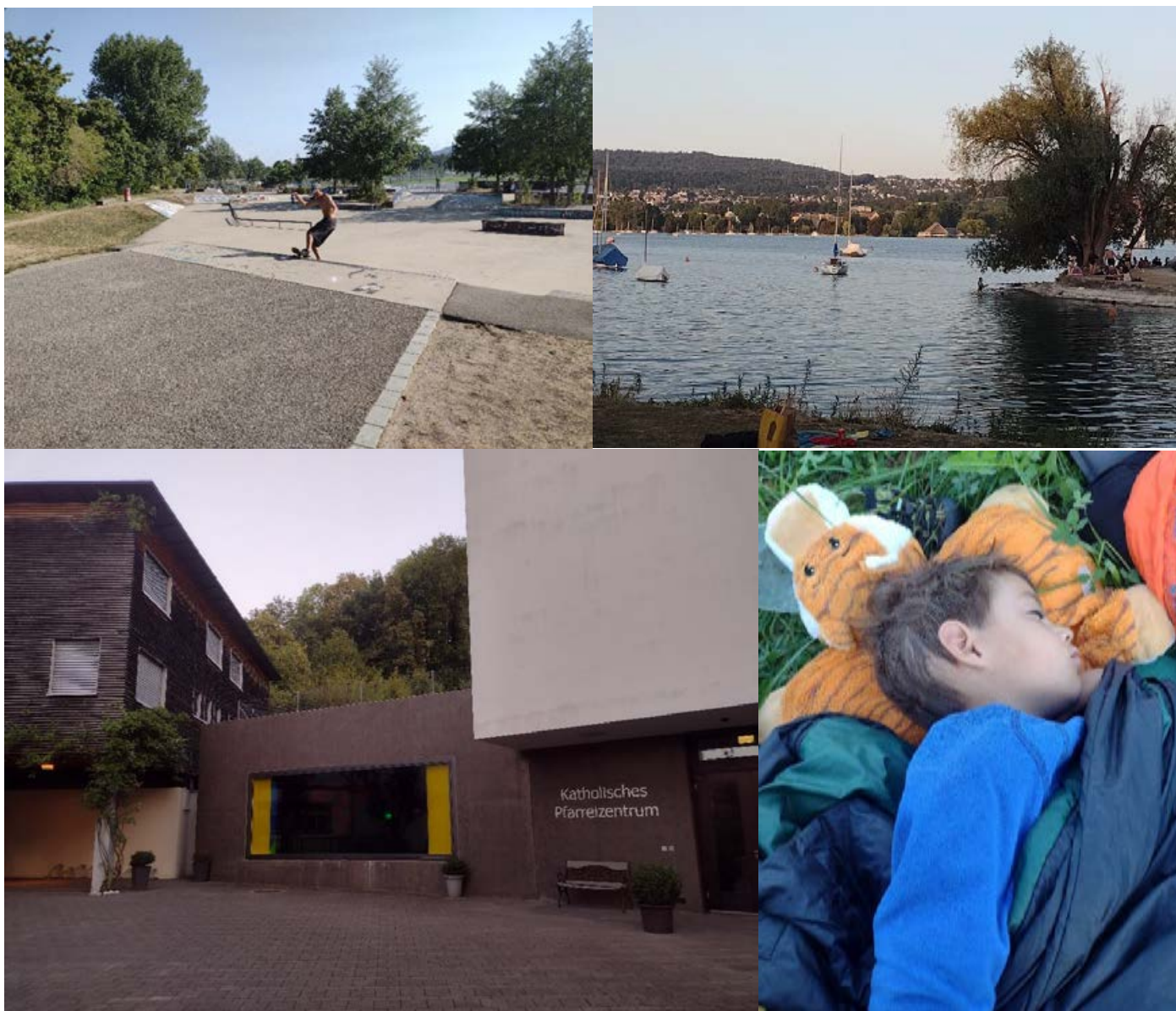
Z ticha klášterní zahrady se naše auto dává do pohybu směrem do samotného srdce švýcarské metropole. Jedeme přímo do Zürichu, kde okamžitě vyhledáváme slavný Cabaret Voltaire v uličce Spiegelgasse 1. Právě zde, v tajuplném šeru tohoto podniku, se v únoru roku 1916 zrodil dadaismus jako radikální, nihilistická a osvobozující reakce intelektuálů na nesmyslné rituály a válečné šílenství první světové války. Umělci zde skrze absurdní poezii, koláže a rykot odmítli tradiční měšťanskou kulturu a nastolili absolutní anarchii ducha.

S tímto místem se pojí jedno z nejvíce fascinujících a tajuplných setkání dějin 20. století. V době, kdy v kabaretu bouřil rumunský básník a spoluzakladatel dadaismu Tristan Tzara, žil jen o pár domů dál v téže ulici v nuceném exilu vůdce ruských bolševiků Vladimir Iljič Lenin. Podle četných historických svědectví a legend se tito dva naprosto odlišní muži, jeden reprezentující absolutní destrukci umění a druhý chladnou destrukci společenského řádu, potkávali u kavárenských stolků nad šachovnicí. Zatímco Tzara rozbíjel strukturu jazyka a osvobozoval slova, Lenin v tichosti plánoval brutální politický převrat, který měl brzy otrástit celým světem. Toto setkání avantgardní revoluce ducha a krvavé revoluce moci na pár metrech curyšské uličky dodává místu neuvěřitelně mrazivou atmosféru.

Od kabaretu stoupáme k monumentální curyšské katedrále Grossmünster. Je sice zavřená, ale její masivní románské věže se ostře rýsují proti letnímu nebi. Obcházíme její staleté zdi, kocháme se dechberoucími krásami čistého, pulzujícího města. Navštívíme ještě místní skate park, kde se děti dokonale vyřádí, a nakonec scházíme dolů, abychom se s celou rodinou šli koupat do průzračného Curyšského jezera. Voda je osvěžující a smývá z nás těžkost historických paralel. K večeru pak opouštíme město a jedeme podél břehu na jih do Horgenu. Stoupáme serpentínami nad městečko, kde hluboko v noci nacházíme tiché útočiště a přespáváme na louce pod širým nebem.

Ráno nás vítá ostrým alpským sluncem. U nedaleké útulny prožíváme další z nečekaných lidských setkání. Potkáváme zde slovenského dělníka, muže s tváří ošlehanou větrem, který do Švýcarska přišel za prací, ale jeho skutečné srdce bije pro výšky. Vypráví nám o své bezmezné lásce k horám a o tom, jak ve svém volném čase zkouší bez velkého vybavení stoupat na alpské vrcholy nad čtyři tisíce metrů nad mořem. Jeho vyprávění je plné asketického odhodlání a touhy překonat limity vlastního těla, což nám okamžitě připomene Tobíkovu horskou iniciaci v Martinských holích. Z lesů sestupujeme dolů do Horgenu, abychom navštívili kostel sv. Josefa. Účastníme se bohoslužby. Právě zde, v historickém chrámu z roku 1934, provedl Miroslav Šik v roce 2013 generální rekonstrukci a naprosto unikátní úpravy interiéru, které patří k jeho vrcholným liturgickým realizacím. Šik k historickému prostoru přistoupil se svou typickou analogickou citlivostí a vytvořil z něj mistrovské dílo. Jednak zde očistil kněžiště od nánosů modernismu a vtiskl mu novou, monumentální spiritualitu. Ústředním bodem je oltář a ambon, které jsou vytesány z masivního, jemně tónovaného přírodního kamene. Celý presbytář je zahalen do specifické, hřejivé barevnosti, stěny mají jemný olivovo-okrový nádech, který dokonale harmonizuje se světlem dopadajícím z bočních oken a dává vyniknout sakrálnímu centru kostela. Naprostým vrcholem a projevem umělecké kázně je architektonické ztvárnění textu Evangelia sv. Matouše. Šik nechal na stěnu presbytáře mistrovsky vepsat monumentální texty z Evangelia podle Matouše, které pojednávají o svatém Josefovi a jeho věrnosti Božímu hlasu. Latinské litery jsou provedeny v přísném, klasickém fontu a jako fresky jsou nanášeny přímo do struktury stěny. Písmo zde nefunguje jako pouhý dekorativní nápis, stává se samotnou architektonickou hmotou. Slovo se v Šikově podání doslova zhmotnilo v kámen, rámuje oltářní prostor a nutí unaveného poutníka k hlubokému usebrání a tiché kontemplaci.

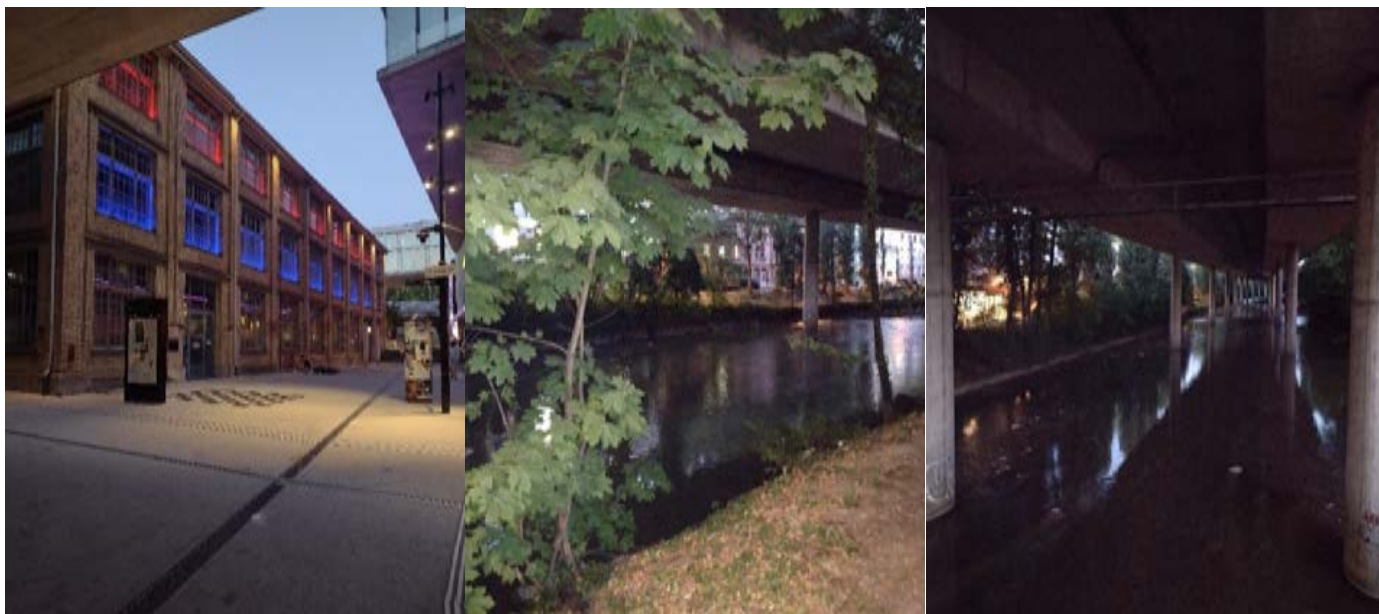
Stojíme v tichu horgenského kostela, obklopeni Šikovou architektonickou teologií, a vnímáme, jak se kruh naší cesty uzavírá. Na všech našich cestách, kde jsme uchvázeni sakrálním prostorem, od Giottových fresek ve Florencii, přes mozaiky v Ravenně, minimalistický architektonický svitek Marka Jana Stěpána, Kolečkův beton v Lausanne až po Šikovo slovo v Horgenu nás provázela stejná touha, hledání vnitřního míru a pravdy, kterou člověk vtiskuje do hmoty.

Z Horgenu se naše auto vydává na další cestu. Míříme do monumentálního benediktinského kláštera v Einsiedeln, který platí za jedno z nejvýznamnějších poutních míst ve Švýcarsku. Zde se noříme do hlubokého ticha a procházíme rozsáhlou tajuplnou kryptu pod kostelem. Hned za zdmi chrámu pak objevujeme barokní klášterní stáje a jízďárnu Marstall. S úžasem tu obdivujeme nádherné, hrdé klášterní koně plemene *Einsiedler* (známé jako *Cavalli della Madonna*), jejichž chov zde mniši s láskou a řádem udržují nepřetržitě již více než tisíc let. V malých krámcích u kláštera kupujeme na památku tradiční švýcarské nože a pak, spalováni letním žářem, sjíždíme dolů k hladině Curyšského jezera. Místo na osvěžující koupání nacházíme na malebném nábřeží v Meilenu osm kilometrů od Egg. Zdejší plovárna a travnaté břehy poskytují unaveným poutníkům dokonalý azyl. Po koupeli přejíždíme do nedaleké obce Egg, kde stojí další z naprosto geniálních realizací profesora Miroslava Šika, Katolické farní centrum a kostel sv. Antonína.

Tento komplex, dokončený v roce 1997, je projev čistého Šikova analogického mistrovství. Architekt nekompromisně propojil stávající historickou kapli z 20. let do nového, neobyčejně celistvého souboru obytných a sakrálních křídel. Stavba mluví lidovým, tradičním švýcarským jazykem, je pokryta rustikálními dřevěnými šindeli a zvenčí působí útulným dojmem předměstského statku, který dokonale respektuje kontext místa. Zážitek z architektury okamžitě umocňuje vřelé lidské setkání. Místní farář je nesmírně přátelský. Kvůli nám bez váhání odloží svou plánovanou soukromou cestu na kole, bere do ruky klíče a s hlubokým nadšením nám osobně ukáže farní dům, farní centrum i samotný kostel. Obdivujeme rafinované detaily, včetně zábradlí s kovanými rybími hlavami, a noříme se do hřejivé, dřevem provoněné atmosféry interiéru, kde Šik skrze geometrii stvořil absolutní bezpečí domova. Zatímco Terežka s dětmi odpočívá, já ve vsi navštěvuji ještě původní starý kostelík a přilehlý hřbitov, jehož terasy jsou fascinujícím způsobem proluty se živou, zelenou vinicí. Život, smrt a víra zde splývají v jeden harmonický obraz.

Vracíme se zpět do curyšského skateparku. Zatímco v něm děti jezdí, my s Terezkou se procházíme nočním městem. Při tom najdeme vyhozenou téměř novou kolečkovou židli (dovezeme ji domů). Pak dáváme Švýcarsku definitivní sbohem a vydáváme se na dlouhou, celonoční cestu domů směrem na německé dálnice. Kilometry tiše ubíhají pod koly a v autě vládne hluboký spánek. Ráno, přesně v 6 hodin, dorazíme dva kilometry od historického bavorského městečka Konnersreuth, které leží jen pouhých pár kilometrů od českých hranic a je proslulé životem mystičky Terezy Neumannové. Hledáme klid pro unavené oči. Za nedalekou vsí nakonec zastavujeme na osamělém, větrném ostrohu mezi šustícím polem a okrajem lesa. Rozděláváme provizorní spaní přímo u novodobého památníku obětem koronaviru. Slunce pomalu stoupá nad obzor, vzduch voní ranní rosou a my vnímáme, jak se v tomto hraničním tichu všechny nitky našich cest slévají do jednoho velkého vnitřního proudu, který si už navždy vezeme domů.

Ráno v Konnersreuthu okamžitě směřujeme do nově otevřeného Muzea Terezie Neumannové. Expozice věnovaná životu mystičky Terezy Neumannové, zvané místními hrdě Resl, nás doslova paralyzuje. V muzeu navíc shlédneme neuvěřitelné množství autentických dokumentárních záběrů, které tehdy z přímého pověření řezenského biskupství s obrovskou precizností natáčel její bratr Ferdinand Neumann. Sledovat tyto dobové, filmové pásy v tichu expozice nám bere dech. Tato žena byla zcela výjimečná fenoménem mystické náhrady biologických potřeb. V důsledku těžkého úrazu a požáru v roce 1918 ochrnula a zcela oslepla, avšak po vizích spojených se svatou Terezií z Lisieux byla v letech 1923 a 1925 spontánně a úplně uzdravena. Od roku 1926 se na jejím těle začala pravidelně objevovat krvavá stigmata, rány na ruku, nohu, boku i v oblasti hlavy, odpovídající Kristovým pašijovým zraněním. Nejvíce fascinující však byla její absolutní inedia. Tereza Neumannová celých 36 let, od roku 1926 až do své smrti v roce 1962, vůbec nic nejedla ani nepila, přičemž

jejím jediným denním příjmem byla malá hostie při svatém přijímání. V tom snese srovnání s velmi podobným příběhem Francouzky Marty Robinové, která nejedla a nepila 50 let a zemřela v r. 1981, přičemž byla celou dobu pod drobnohledem lékařů a různých komisí, podobně jako Neumannová. Tereza během každotýdenních pátečních extází prožívala v hlubokém u vytržení celou pašijovou cestu. Plakala krev a v transu mluvila archaickou aramejštinou, což nám okamžitě mrazivě zpřítomnilo včerejší setkání s Giuliou v Horgenu. Navzdory těmto tísnivým mystickým stavům byla však Resl v běžném životě neobyčejně veselá, vitální, vtipná a plná hřejivého lidského optimismu. Do Konnersreuthu za ní proudily statisíce lidí z celého světa, od prostých poutníků až po významné intelektuály a odpůrce nacismu, s nimiž v době Třetí říše udržovala nebezpečný odbojový kontakt. Vědecký a církevní svět ji podroboval přísnému zkoumání. V roce 1927 byla na patnáct dní uzavřena do izolace pod nepřetržitý, vteřinový dohled čtyř františkánských sester a lékařů, kteří vážili každou kapku vody na její omytí, kontrolovali její sekrety, měřili hmotnost a potvrdili, že její organismus funguje nezávisle na jakémkoliv příjmu kalorií či tekutin.

Hlubokou literární stopu v historii muzea zanechal slavný indický jogín a duchovní mistr Paramahansa Yogananda, který za Terezou osobně přicestoval 16. července 1936 a hluboce zasažený jí věnoval samostatnou kapitolu ve svém světoznámém díle *Autobiografie jogína*. Yogananda detailně popsal, jak Terezu Neumannovou navštívil během jejích pátečních extází, kdy plakala krev, a vyjádřil hluboký obdiv nad tím, že tato katolická stigmatička žije výhradně z Božího světla a v praxi dokazuje, že člověk nemusí být závislý pouze na hmotné potravě. Expozice muzea odhaluje také nebezpečný politický rozměr jejího života za Třetí říše. Kolem Resl se vytvořil takzvaný *Konnersreuthský kruh* protinacistického odporu. Klíčovou postavou byl vlivný německý novinář Fritz Gerlich. Ten původně v roce 1927 přijel do Konnersreuthu jako zarytý skeptik a kalvínský novinář s jasným cílem, usvědčit stigmatičku z podvodu. Na základě toho, co na vlastní oči spatřil, však prožil hluboké obrácení, konvertoval ke katolicismu a vydal o ní dvousvazkovou monografii. Tereza Neumannová Gerlicha přímo povzbudila a inspirovala, aby se otevřeně postavil „teofobnímu a ďábelskému hitlerismu“. Gerlich proto založil ostře protinacistický týdeník *Der gerade Weg* (Rovná cesta). Za své nekompromisní texty byl hned po nástupu nacistů v roce 1933 zatčen Gestapem a během takzvané Noci dlouhých nožů v roce 1934 zavražděn v koncentračním táboře Dachau.

Neméně dramatický je příběh statečného kapucínského kněze, pátera Ingberta Naabse, který s Gerlichem úzce spolupracoval na protinacistických textech. Když na něj Gestapo vydalo zatykač a hrozila mu okamžitá smrt, byla to právě Tereza Neumannová, kdo ho díky svým mystickým vizím včas varoval před blížícím se zatčením. Resl mu pomohla uprchnout, skryla ho před pronásledovateli a prorocky předpověděla, že v bezpečí exilu úspěšně přežije nacistické běsnění a zemře v klášteře v alsaském Königshoffenu u Štrasburku, což se do písmene naplnilo.

Od muzea přecházíme na místní hřbitov k jejímu hrobu, který je dodnes obsypán květinami a tichými prosbami poutníků. Z Konnersreuthu přejíždíme jen o pár kilometrů dál do monumentálního cisterciáckého kláštera Waldsassen. Tento barokní komplex s velkolepou bazilikou a světoznámou knihovnou, vyzdobenou strhujícími dřevorezbami Karla Stilpa, má nesmírný duchovní i kulturní význam. Pro nás Čechy je toto místo hluboce symbolické: waldsasský klášter byl totiž ve středověku mateřským kláštelem, z něhož cisterciáčtí mniši odešli založit slavný klášter v Oseku u Duchcova a Sedlci u Kutné Hory, čímž zásadně formovali kulturní a hospodářskou krajinu severních a středních Čech. Naše kontemplativní rozjímání však na historickém náměstí před kláštelem dostává nečekaně profánní tečku. Za stěračem auta nacházíme nekompromisní německy chladnou pokutu za špatné parkování. Nakonec se tomu zasmějeme a definitivně překračujeme státní hranici. Jedeme do Čech. V Sokolově tankujeme u benzínové pumpy plnou nádrž, v supermarketu nakupujeme české dobroty, po kterých se dětem už stýskalo, koupeme se v nedalekém rybníce a na noc jedeme Karlovými Vary dál do Krušných hod na neuvěřitelně krásnou stráň u Srní s výhledem do všech stran. Po báječné večeři na ohni sladce uléháme.

Ráno sestupujeme dolů a podél toku řeky míříme do Klášterce nad Ohří, kde míříme přímo k baroknímu kostelu Nejsvětější Trojice, kde působí jako farář můj spolužák z teologických studií Vít Audy. Setkání je neuvěřitelně milé a vřelé. Vít bez váhání odkládá své povinnosti, dojde pro těžké klíče a bere nás do tajuplného podzemí kostela, Thunovské hrobky rodu Thun-Hohensteinů. V přítmi krypty pozorujeme vzácné historické rakve obklopeni tichem staletí. Z Klášterce pak pokračujeme k Nechranické přehradě u vesnice Poláky, užíváme si koupání, hrajeme badminton a v podvečer přejíždíme do Kadaně za našimi blízkými přáteli. Společně oslavujeme radostné shledání v kulisách tohoto nádherného, kamenného historického města. Sedíme do večera s našimi přáteli a jejich nádhernými dětmi, které máme z celého srdce rádi a se kterými na dálku i zblízka prožíváme všechny dobré i zlé chvíle našich životů. Kruh se definitivně uzavřel. Zůstáváme sedět u jednoho stolu, naplnění letním sluncem, švýcarskými dojmy a lidskou blízkostí, která je tím jediným skutečným domovem, jenž nosíme v sobě.